

STRÖMSTAD AKADEMI

Nordiskt institut för avancerade studier

NYHETSREBREV MARS 2023, intern edition

Innehåll

Redaktörens ruta	1
Rune Wigblad: Vetenskapskrönika i Strömstad tidning	2
Ordförandens rapport	3
Rektors rapport	6
Åsa Morberg: Regeringen satsar på läroböcker.....	8
Åsa Morberg: Nyutkommen bok om elevers lärande.....	9
Åsa Morberg: Rättvisa betyg.....	10
Åsa Morberg: Om motioner	10
Per Flensburg: Om AI.....	11
Per Flensburg: Preliminärt program för vetenskapsfestival	14
Jens Allwood: Religion och politisk makt	16
Carl Olivestam: Om Tidöavtalet	19
Bode Janzon: Bohusläns bokmässa för andra gången	20
Kalendarium	21
Per Flensburg: Diskussionsforum.....	21

Redaktörens ruta

R_e_d_a_k_t_ö_r_e_n_s_r_u_t_a__Anders Gustavsson

Didaktiker och styrelseordförande Åsa Morberg rapporterar om aktuella händelser i Strömstad akademi. Hon diskuterar regeringens satsning på att elever skall få fler fysiska läroböcker i skolan. Hon recenserar en nyutkommen bok av John Steinberg om handledning av elever i klassrummet. Hon kritiserar regeringens uppdrag till Skolverket att hitta riktlinjer för att kunna ge rättvisa betyg. Hon upplyser om möjligheten för ledamöter att skicka in motioner till årsmötet den 23 maj. Deadline för att lämna motioner är den 12 april.

Informatikforskare och rektor Per Flensburg informerar om aktuella händelser i Strömstad akademi. Han analyserar den numera ofta omtalade chatroboten ChatGPT och är starkt kritisk till dess användbarhet inom forskning. Flensburg presenterar vidare ett preliminärt program för Vetenskapsfestivalen i Strömstad den 22-25 maj. Föreläsarlistan är i det närmaste klar men en och annan föreläsare kan fortfarande tillkomma. Abstract på föreläsningarna håller på att insamlas. Det är angeläget att ledamöter i Strömstad akademi snarast meddelar sitt intresse att själva hålla inlägg om 20 minuter plus tio minuter diskussion vid vetenskapsfestivalen. Anmälan med angivande av föredragstitel skickas så snart som möjligt till Per Flensburg: per.flensburg@stromstadakademi.se

Företagsekonom Rune Wigblad har i Strömstads tidning skrivit krönikan *Att debutera som skönlitterär författare*.

Redaktör: Anders Gustavsson
Layout: Per Flensburg

Lingvist Jens Allwood diskuterar relationer mellan religion och politisk makt på ett nationellt, lokalt och individuellt plan. Utgångspunkt är mediadiskussioner om Rasmus Paludans bränning av Koranen. Allwood inbjuder också till ett metodantologiseminarium på Marston Hill i Mullsjö den 28-29 april. Intresseanmälningar skickas till jens@allwood.se

Läroutbildare och utbildningsvetare Carl E. Olivestam diskuterar nya förändringsprojekt gällande läroutbildning och skola med utgångspunkt från uttalade intentioner i Tidöavtalet.

I början av april blir det två zoomföreläsningar från Strömstad akademi:

4 april kl 18 Håkan Eriksson Elektrifiering av Kosterfärjan

5 april kl 18 Peter Währborg. Komplexa syndrom. Om vanliga och svårbegripliga sjukdomstillstånd. <https://us02web.zoom.us/j/85184475597?pwd=clZGQkFDaytxa1pTQjBPTEdpL2ZPd09>

Föredragshållare vid vetenskapsfestivalen: Vi vill ha ett abstrakt till ert föredrag så snart som möjligt. Skicka det till Anders Gustavsson som håller i detta! anders.gustavsson@ikos.uio.no

Diskussioner har under mars månad börjat förekomma om ett nytt antologiprojekt med preliminär titel Forskaren (Forskning) och maktstrukturer vid universitet och högskolor <http://flensburgs.se/tvartank/index.php>. eller Fallstudier om maktstrukturer inom akademien. De akademiledamöter som är intresserade kan hänvända sig till Per Flensburg per.flensburg@stromstadakademi.se . och Anders Gustavsson anders.gustavsson@ikos.uio.no

Föreläsare **Staffan Hübinette** har i videoserien SAV nummer 65 publicerat Legalisering av cannabis. <http://stromstadakademi.se/SAV/SAV-65.pdf>

Den 11 mars presenterade **företagsekonom Rune Wigblad** och **historiker Bode Janzon** Strömstad akademis publikationer vid Bohusläns bokmessa 2023 i Stenungsund. <https://www.vastsverige.com/sodrabohuslan/evenemang/bohuslans-bokmassa-2023/> .

Försök att värva nya medlemmar till Akademien, inte minst yngre forskare. Skicka förslag till **Rektor Per Flensburg:** per.flensburg@stromstadakademi.se

Jag önskar nya bidrag till aprilnumret av Nyhetsbrevet med deadline den 26 april 2023 till anders.gustavsson@ikos.uio.no Sänd kortare artiklar, debattinlägg och/eller recensioner av ny vetenskaplig litteratur. Svenska bidrag skall ha en engelsk översättning. OBS: Filen ska vara i word- eller open office format!

Sänd också bidrag till Akademins skriftserie Acta Academiae Stromstadiensis, AAS, till peter@wahrborg.se, videoserien SAV till: gudmundbergqvist@hotmail.com och Fria skriftserien till per.flensburg@stromstadakademi.se

---

Rune Wigblad: Vetenskapskrönika i Strömstad tidning

Att debutera som skönlitterär författare

Rune Wigblad

Jag hade blivit utkastad från det akademiska. Det var ett dramatiskt händelseförlopp där ledningen för högskolan redan vid första träffen anlätade en jurist som styrde det hela. Processen låste sig direkt i ett destruktivt läge, där alla förlikningsförsök var utsiktslösa.

Jag bestämde mig för att föra noggranna anteckningar om allt som skedde och det är detta underlag som jag omvandlade till en skönlitterär bok, när jag hade fått distans till mina känslor. Jag tror att det är många som drabbas och jag skrev därför en bok som kanske kan vara viktig

för andra som hamnar i kamp mot ledningen. Det blev en thriller som heter *Den moderna inkquisitionen* och som nyligen publicerades.

Boken utspelar sig i en akademisk miljö och handlar om vuxenmobbing på arbetsplatsen, där ledningen utgör mobbare och använder all sin makt för att skada huvudpersonen. Ledningen för högskolan riktar en stor mängd anklagelser mot huvudpersonen i syfte att kunna säga upp honom av personliga skäl. De kallar in en advokat redan på första mötet. Ledningen och advokaten tillämpar metoden "alla medel är tillåtna" för att sätta dit honom. Den fråga som är allestädes närvarande för huvudpersonen under hela uppsägningsprocessen är om ledningen har dolt något som de plötsligt kan kasta in arbetsdomstolsprövningen. Spänningen i boken gäller frågan varför ledningen driver uppsägningen så oförsonligt om de inte har ett trumfkort?

KRÖNIKÖREN RUNE WIGBLAD, PROFESSOR VID STRÖMSTAD AKADEMI.
(BILD: ERIK TJUS)

Det är inte lätt att debutera med en skönlitterär bok. Jag hade kontakt med flera olika förlag och de utsåg alltid en lektör som skulle tycka till om boken. Det kostade en liten slant varje gång. Det var en process där jag lärde mig en hel del, vilket jag gillade. Men, inget förlag accepterade utgivning. Till slut hittade jag ett förlag där hälften skulle betalas av författaren och hälften av förlaget. Även de utsåg en lektör som visade sig ha en del ändringsförslag som jag inte gillade. Jag påpekade till förlaget att jag bara hade tagit hänsyn till vissa synpunkter. Då blev det ingen publicering.

Till slut hade jag prioriterat upp boken och samlat ihop tillräckligt med pengar för att ge ut den på eget förlag. Hur ser jag nu på denna resa mot en färdig bok?

I en intervju med den etablerade författaren PC Jersild påpekade han att skrivandet är ett hårt hantverk. När Jersild hade kommit fram till den tionde versionen, då ville boken "inte längre ha med författaren att göra". Nu hoppas jag att min bok ska vara färdigbearbetad och inte behöver ändras igen.

Ordförandens rapport

Ordförandes rapport om valberedningens arbete, om verksamhetsberättelsen och verksamhetsplanen

Av Åsa Morberg, docent och ordförande i styrelsen för Strömstad akademi

Introduktion

Vi har hunnit fram till mars månads avslut. Vårt reguljära nyhetsbrev kommer ut i månades slutfas. Nu har vi haft ett styrelsemöte och ett konstituerande möte och vi har haft två arbetsutskottsmöten. Så här långt har det gått riktigt bra.

Strömstad Akademi har ett styrelsemöte i april månad och sedan har vi ett AU-möte i maj månad innan Vetenskapsfestivalen. Där har vi ett styrelsemöte, vårt årsmöte och ett konstituerande möte efter årsmötet. Vi har tre viktiga arbeten framför oss. Vi har valberedningen och verksamhetsberättelsen samt verksamhetsplanen. Nu har vänligt nog vår rektor tagit fram ett utkast till verksamhetsplan, som vi i AU och styrelsen har att bearbeta.

Jag väljer att skriva en del om valberedningens arbete, om verksamhetsberättelsen och om verksamhetsplanen eftersom jag ser behovet av ett kvalitativt gott samarbete. Så mycket klokskap som finns i akademien måste vi ta vara på detta.

Valberedningsarbetet – några ord om detta

Förberedelsearbetet inför årsmötet är på gång sedan en tid tillbaka. Jag har kontaktat valberedningen som ska arbeta med valen till den nya styrelsen. Ulf Berg har lovat berätta för vår valberedning som består av Peter Borenstein och Sveza Filipova om hur den förra valberedningen arbetade. Det tackar vi Ulf Berg så innerligt varmt för. Det ger en möjlighet till kontinuitet. Det fattas en person i valberedningen och den personen borde ansluta nu med en gång och stödja arbetet med ny styrelse. Vi önskar den nya valberedningen lycka till i arbetet.

Saxat från vårt årsmötesprotokoll finns följande:

Val för kommande verksamhetsår av:

12.a. Rektor för 2 år, väljs jämna år: Per Flensburg valdes till rektor.

12.b. Prorektor för 2 år, väljs udda år: Val för Prorektor sker 2023.

12.c. Styrelse bestående av ordförande, vice ordförande, sekreterare, kassör och 2-6 övriga ledamöter, väljs på ett år: till styrelsens ordförande valdes Åsa Morberg; till vice ordförande Jens Allwood; till sekreterare Marylou Wadenberg; och till kassör John Fletcher. Till styrelse- ledamöter valdes: Sten Philipson, Angelika Basch, Peter Fritzell, Bode Janzon, Carl Olive- stam och Rune Wigblad.

12.d. Högst 10 suppleanter ingår i styrelsen: Till suppleanter valdes: Lars Broman, Elisabeth Ahlsén, Bodil Frisdal, och Ari Lampinen.

12.e. 1-2 revisorer jämte högst 2 suppleanter: Till revisorer valdes Maria Björkroth och Gö- ran Bryntse (rev. suppl).

12.f. sammankallande och 1-3 ledamöter i valberedningen. Årsmötet valde Peter Borenstein (sammankallande) och Sveza Daceva Filipova med uppdrag att hitta en tredje.

2 (3) ledamot/medlem (som känner många) och kommunicera detta val till styrelsen.

Gången i valberedningsarbetet kan förslagsvis se ut ungefär så här. Det är alltid valberedningens beslut hur den ska arbeta. Styrelsen har egentligen formellt inget att göra med valberedningens arbete, men det är bra att styrelsen vet något om tänkandet.

1. **Undersökning:** Diskutera med styrelsen och andra funktionärer för att få fakta, synpunkter och förslag. Sker väl nu på söndag.
2. **Analys** av förutsättningarna för valberedningen.
3. **Fastställa utgångsläget.** Vilka avgår? Vilka sitter kvar ytterligare något år? Vilka kandiderar igen?
4. **Klargöra vilka poster och funktioner som blir vakanta.**
5. **Fastställa kravprofiler.** Vilka funktionärer kommer att behövas och vilka egenskaper och kompetenser behövs? Som individer och som grupp?
6. **Inhämta förslag på kandidater.** Det bör ske i god tid innan årsmötet. Valberedningen kan givetvis också ta fram egna kandidater.

7. **Kolla kandidater:** Gör en lista på alla föreslagna kandidater. Kontrollera att alla verkligen kandiderar. Intervjua kandidaterna vid behov eller be dem fylla i enkät med några frågor.
8. **Analysera kandidaternas styrkor och svagheter** och jämför med tidigare kravprofiler.
9. **Välj de mest lämpliga.** Se till att förslaget är balanserat. Skriv gärna en motivering för var och en av dem.
10. **Valberedningens förslag** bör av demokratiska skäl skickas ut till alla medlemmar innan årsmötet (tillsammans med övriga årsmöteshandlingar) Medlemmarna bör nämligen ges tid att fundera över förslagen och eventuellt kunna förbereda egna att lägga fram på årsmötet.
11. **Framför och motivera förslaget på årsmötet.**

Välorganiserade föreningar kanske också har särskilda riktlinjer för valberednings-arbetet. Det har inte Strömstad akademi. Dessa ska i så fall vara fastställda av årsmötet. Det tillhör god för- eningssed att en valberedning inte föreslår sig själv. Om en ledamot av valberedningen kandi- derar måste denne först lämna valberedningen.

Verksamhetsberättelse för 2022/2023 är under utarbetande

En verksamhetsberättelse ska skildra den verksamhet som föreningen har bedrivit under ett verksamhetsår. Verksamhetsberättelsen ska redogöra för antal medlemsmöten och antal styrel- semöten. Vidare ska det i verksamhetsberättelsen framgå vilka aktiviteter som föreningen har genomfört, för medlemmar men också för allmänheten.

En bra verksamhetsberättelse bör innehålla en lockande Inledning med sammanfattning över året. Här kan också en text om föreningens samhällsnytta läggas in. Kan också läggas senare i dokumentet.

- Information om vilka som suttit i styrelsen, vilka som varit revisorer, ev. kommittéer och arbetsgrupper.
- Medlemsutvecklingen.
- Nyttjandegrad av Strömstad Akademis arbetsrum i kommunhuset. Verksamheten i stort i Strömstad Akademi. Antal styrelsemöten, ev. arbetsutskottsmöten och medlemsmöten. Gär- na med beskrivning av innehåll i medlemsmöten
- Representation – beskriv om styrelsen varit representerad i annan förenings styrelse och eventuell ombudsrepresentation.
- Information – vilka informationsinsatser som skett, om föreningen har hemsida.
- Vad gäller ekonomin är det praxis att man i verksamhetsberättelsen hänvisar till särskild ekonomisk berättelse, alt kommentera föreningens ekonomiska utfall
- Slutord. Här kan styrelsen ta upp det man vill uppmärksamma, om detta inte gjorts i in- ledning och även tacka medlemmarna för visat förtroende

Verksamhetsplanen för 2023/2024

Verksamhetsplan

En väl genomförd verksamhetsplanering ger energi och fokus. Den ska skapa en känsla av att det vi gör bidrar till helheten och organisationens övergripande syfte.

Det som händer under själva planeringen – kunskapsutbytet, prioriteringarna och diskussio- nerna – är många gånger viktigare än den färdiga verksamhetsplanen.

Verksamhetsplanering med dina medarbetare

Eftersom vi skapar verksamhetsplanen tillsammans, tar vi också ett gemensamt ägarskap för den. Vi tar vara på allas kunskaper och perspektiv i planeringen, och ökar samtidigt alla medarbetares förståelse för verksamhetens riktning och mål. Det skapar ökat engagemang och bra motivation.

Verksamhetsplanens detaljnivå

Vi bör bestämma hur detaljerad verksamhetsplanen ska vara. En långsiktig plan behöver vara mer övergripande. Saker förändras och aktiviteterna kommer att behöva anpassas efter de nya förutsättningar, krav och idéer som kommer längs vägen. En övergripande plan, där ramarna är tydliga men detaljerna inte är helt och hållet utformade, lämnar utrymme för anpassningar i en kontinuerlig dialog.

En alltför detaljerad plan på lång sikt blir mindre användbar, eftersom justeringarna blir för omfattande och planen blir svår att följa upp.

När organisationen kräver en detaljerad plan

I vissa verksamheter förväntas eller krävs att varje del av verksamheten detaljplanerar även på lång sikt. Det sättet att leda verksamhet kan vara väldigt utmanande med tanke på omvärldens snabba förändringstakt. Om vi tycker oss jobba i en sådan organisation behöver vi ha en dialog, där vi kan förklara och be om stöd för eventuella fränsteg från strategin och vår övergripande planering.

Exempel på innehåll i en verksamhetsplan

Verksamhetsplanen kan innehålla följande:

- Hur er del av verksamheten ska bidra till vision och strategi.
- Verksamhetens mål.
- Hur budgeten ska fördelas.
- Hur planen ska följas upp för att kunna anpassa och säkerställa kvaliteten.
- En övergripande aktivitetsplan med ansvarsfördelning.

Rektors rapport

Rektors för Strömstad akademi uppgift är att leda Akademin Strömstad akademi och ordförandes för föreningen Strömstad akademi uppgift är att leda föreningen. Akademi och Förening är inte samma organisation. Därför är inte rektor med i styrelsen för Föreningen. Men Akademi och Styrelse har ett symbiotiskt förhållande och därför är rektor ständigt adjungerad till styrelse och AU för Föreningen. Hela svenska universitetsväsendet är uppbyggd enligt denna grundmodell och vill vi bli del av det eller få del av medel inom detta område måste vi anpassa oss till den världen. Man kan ha vilken uppfattning som helst om etiska riktlinjer, jämställdhetsplan, mångfaldsplan, hållbarhetsplan, utvecklingsplan, invecklingsplan, avvecklingsplan etc men kräver anslagsgivare att de ska finnas så måste de finnas. Men de ska orsaka så lite besvär som möjligt, kräva minimalt arbete att upprätta, helt enkelt för att vi ändå jobbar på det sätt som föreskrivs. Man skulle kunna använda ChatGPT vilket jag gjorde och resultatet kan ses här: <http://stromstadakademi.se/M-plan.pdf>

Man får göra en del ändringar, bl a ta bort allt om studenter, men i övrigt tror jag att väldigt få ledamöter skulle motsätta sig den. Det där med workshops och seminarier om mångfald tror jag vi alla varit utsatta för, inte bara en gång utan flera gånger. Det slutar alltid med att man

ska behandla alla lika och av detta drar jag slutsatsen att enfald är att föredra framför mångfald. Men många förstår inte ordleken.

Poängen med detta är att många av dessa administrativa dokument är dels självklara, dels standardiserade så de är lätta att åstadkomma. Eftersom de ska vara självklara är det inte heller något problem att följa dem. Men de måste finnas!!! Häremot kan man genmäla att vi är en fristående akademi och kan göra vad tusan vi vill! Förvisso, men då får vi klara oss med våra medlemsavgifter. Och det har vi ju faktiskt gjort hittills. Rätt bra dessutom.

Men för att återknyta till inledningen: Akademin leds av rektor och jag har en känsla av att jag mest sysslat med administration. Jag skrev i ett tidigare nyhetsbrev att jag i praktiken var Akademiens sekreterare. Men vi måste prata mer om den rent akademiska verksamheten! Resultatet av denna är böcker, artiklar, föreläsningar och workshops. Vi har producerat en hel del sådant och jag tror det är detta som attraherar ledamöter: Möjligheten att fortsatt kunna publicera sig. Det har hittills skett på ett tämligen ad hoc mässigt vis och vi har inte visat för omvärlden hur vi åstadkommer kvalitet på ett övertygande sätt. Jag har länge efterlyst riktlinjer för både för granskare och författare. Detta ligger på redaktionskommitténs bord och då den sammanträder väldigt sällan händer det inte mycket. Redaktionskommittén är vårt enda rent akademiska organ och borde svara mot fakultetsnämnden på ett universitet. Jag anser därför att den bör bli betydligt aktivare och inte bara syssla med publikationer. Rektors och redaktionskommitténs roller måste göras tydliga.

En annan sak som är bekymmersam är att göra våra publikationer välkända. Vi får dem inte längre publicerade i Diva utan måste hitta andra vägar. En sådan väg kan vara Publicera, ett bibliotek som drivs av KB med inriktning mot open access tidskrifter. Läs mer på <https://publicera.kb.se/> Här kan man gratis publicera sin open access tidskrift. Exempel på tidskrifter man hittar där: Kulturella Perspektiv – Svensk etnologisk tidskrift, META – Historiskarkeologisk tidskrift, Scandinavian Journal of Public Administration, Nordisk Tidskrift för Allmän Didaktik, Tidskrift för litteraturvetenskap m.fl. Min idé är att Akademin ska ge ut en tvärvetenskaplig tidskrift där varje nummer har ett givet tema. Ungefär som en antologi. Eller egentligen precis som en antologi, bortsett från att vi slipper utgivningsproblemen. Publicera kräver följande:

- publicera innehåll med direkt öppen tillgång och att använda sig av en Creative Commons-licens
- publicera minst 15 sakkunniggranskade artiklar under en treårsperiod. Till detta kan komma annat material som ledare, allmän tidskriftsinformation, recensioner, debatt, mm.
- på den publika webbplatsen tillhandahålla
- en beskrivning av den redaktionella processen inklusive rutiner för sakkunniggranskning
- en lista över, och kontaktinformation till tidskriftens ägare, redaktion och redaktionsråd
- tidskriftens "aims & scope" samt tydliga författarinstruktioner inklusive information om hur man skickar in artiklar och om det finns några publiceringsavgifter
- använda beständiga identifikatorer (DOI:er) och strukturerad metadata för publicerat material
- publicera allt innehåll som PDF-filer med ifyllda metadata och XML-filer. Se Tekniska standarder för Publicera för mer information.

Såvitt jag kan se är det inga problem för oss att uppfylla detta. Jag tänker mig en utgivning på ett eller två nummer per år. Vi klarar gränsen på 15 artiklar på tre år utan problem. Publicera tillhandahåller gratis DOI om man publicerar där. Jag tror detta skulle vara en stor chans för SA att bli mer känd. Dessutom skulle det förmodligen locka fler ledamöter att publicera i denna tidskrift. Förhållandet mellan AAS och vår tidskrift måste redas ut. Jag ser inga problem att publicera gamla AAS i tidskriften om 1) De passar in i ämnet 2) Författaren (-na) gett sitt samtycke.

Här har vi en utmärkt idé. Det finns folk som kan ställa upp i redaktionskommitté etc. Det enda som behövs är ett beslut om att starta eller åtminstone göra en noggrannare undersökning. Vem fattar detta beslut? I princip kan jag som rektor samla hop intresserade att medverka

och dra igång det hela. Det är inte förenat med kostnader så styrelsen behöver inte bli inblandad. Men ska tidskriften ges ut i Strömstad akademis namn måste Akademin stå bakom. Här behöver jag en fakultetsnämnd, som vi inte har. Men inrättar vi en sådan blir det ännu mer administration och det vill varken jag eller ni. Så jag tänker helt enkelt rota vidare i det här, be om förslag till tema för första numret, skriva anvisningar till författare och granskare enligt de riktlinjer vi pratat om i redaktionskommittén. Redan nu kan ni skicka in temaförslag till mig. Och förslag till namn! "Tidskrift för tvärvetenskap" är ett sådant, "International Journal for Cross Science" är ett annat, "Scientific collaboration", "Vetenskap på tvären" ja, det är bara att fantisera.

Per Flensburg

Åsa Morberg: Regeringen satsar på läroböcker

Regeringen satsar en halv miljard per året för att barn ska få fler fysiska läroböcker i skolan. "En bok per elev och ämne" är målet.

Av Åsa Morberg, docent

Tidöavtalet behandlar också läromedelsfrågor. Det finns ett uttalande där som säger att principen att sträva mot är en lärobok per elev och ämne. Detta är ett riktigt roligt "tyckande" av regeringspartierna och det saknar varje form av vetenskaplig grund.

Regeringspartierna har inte läst SOU 2021-70 Läromedelsutredningen – böckernas betydelse och elevernas tillgång till kunskap. En noggrann läsning skulle förhindrat att förslaget blivit så stereotyp och okunnigt utformat (SOU 2021-70). Alla läromedelsförfattare applåderar naturligtvis möjligheterna att nu tjäna stora pengar.

Skolministern Lotta Edholm menar att det här beslutet är ett led i att få tillbaka läsningen i skolan, på bekostnad av skärmtiden. Det är i och för sig ett lovvärt initiativ. En bok per elev och ämne är målsättningen, men eftersom pengarna inte räcker hela vägen hoppas skolministern att satsningen ska stimulera skolhuvudmän att satsa mer på fysiska läroböcker även ur egen portmonnä.

Läroboken är oöverträffad när det kommer till att ge sammanhang. Den ramar in kunskaper och gör det lättare att veta vad man ska plugga till proven, påstår frankt Lotta Edholm. Utan att ge några som helst referenser eller andra hänvisningar till forskare.

Läroboken underlättar också för att lärare ska kunna säkerställa att eleverna uppfyller kursplanernas mål utan att de ska behöva agera läromedelsproducenter själva. Det är också ett påstående utan referenser. Skolministern har nyligen sagt att digitaliseringen i skolan har varit ett experiment som har gått för långt. Detta grundas på det arbete som digitaliseringskommissionen genomförde för ett tiotal år sedan och som gick ut på att Sverige skulle bli världens mest digitaliserade land. Det gjorde att olika myndigheter fick uppdraget att verkställa detta, vilket gjorde att digitaliseringen nästan blev som en slags överordnad målsättning även för skolan.

I dag är fysiska läroböcker viktiga. När man läser en bok har man en bättre djupläsning, än om man läser på en skärm. Sannolikheten för att barn ska läsa skönlitteratur ökar om de har tillgång till fysiska böcker i skolans värld.

Enligt regeringens budget ska även Läsluftet få ett höjt anslag med 14 miljoner kronor för de två kommande åren, för att lärare ska kunna fortbilda sig och bli bättre på att lära barn att läsa. Detta är däremot en väl genomtänkt satsning.

Åsa Morberg: Nyutkommen bok om elevers lärande

Nyutkommen bok: Elevers lärande Handledning i klassrummet

Hur handleder man det på det mest effektiva sättet elevers lärande?

Av Åsa Morberg, docent

Författaren och forskaren John Steinberg är författare till cirka 55 böcker inom ämnen som han också föreläser i. Han är en av de mest produktiva författarna jag känner. John Steinberg är fil dr i pedagogik och var tidigare både universitetslektor i pedagogik och rektor inom grundskolan. Han har över 45 års gedigen erfarenhet som konsult, föreläsare och kursledare.

Det gör att hans böcker har tyngd och de blandar teori och praktik med konkreta "så här gör du" exempel. John arbetar med livedemonstrationer och intervjuer som skapar spänning och nyfikenhet. Som lärare fascinerar vi alla av lärandet som fenomen och vår ständiga fråga handlar om hur vi kan underlätta elevernas lärande. Det enda vi säkert vet om elevernas framtid är att de behöver kunna lära hela livet. Elevers lärande är det allra viktigaste i skolans verksamhet.

Hans allra senaste bok handlar om metoder för hur lärare kan avläsa elevernas lärandestrategier och snabbt anpassa din handledning till lärande-situationen. Han skriver verkligen om själva kärnan i läroret. Genom lärarens sätt att handleda kan man stärka elevernas förmåga att lära och elevernas tilltro till att kunna lära. Han menar att när eleverna vet hur de lär sig får eleverna mer kontroll över skolsituationen och de kan också ta till sig kunskap på ett bättre sätt.

Boken är på cirka 135 sidor och tämligen lättläst. Den innehåller teori, konkreta exempel, små historier och förslag på övningar och förslag på samtal inom lärargruppen. Boken är luftig och det finns plats att anteckna när man arbetar med boken.

När jag läser en bok så tittar jag alltid på böckernas omslag. Omslaget är orangefärgade stjärnor mot mörk turkos bakgrund. Boken är estetiskt tilltalande, vilket oftast John Steinbergs böcker är. Boken innehåller en litteraturförteckning men också tips om man vill läsa mera om lärandestöd. Han beskriver också hur han som person kan stödja ett arbete med boken.

John Steinberg definierar begreppet lärandestrategi och beskriver lärandets tre huvudingredienser. Han talar om lärarnas viktiga uppdrag i elevernas lärande. Han skriver också om metakognition och lärarna får stöd att reflektera över hur lärare själva agerar metakognitivt. Han introducerar metoder: styrkesamtal och lärandesamtal. Han visar hur lärare på bara några minuter kan stödja eleverna genom att synliggöra deras strategier och styrkor. Boken innehåller också konkreta övningar och checklistor för att identifiera det som faktiskt fungerar i elevers lärande och för lärarens handledning.

Alla människor lär sig naturligtvis saker på sitt sätt och ofta kan man skönja ett mönster i hur det går till. Att komma underfund med hur det gått till när en elev lyckats ta sig igenom någonting svårt, kan vara ett steg mot att återupprepa den framgången. Här kommer hans bok in. Jag kan verkligen rekommendera hans senaste bok.

Åsa Morberg: Rättvisa betyg

Regeringen ger Skolverket i uppdrag att ta fram föreskrifter för hur lärare ska kunna ge rättvisa betyg

”När ministern slår med piskan dansar Skolverket”

Av Åsa Morberg, docent

En rättvis betygsättning betyder att det betyg en elev får ska visa elevens kunskaper och färdigheter, enligt kursplanen, och det är ett betyg som motsvarar kriterierna för betyget. Med likvärdiga och rättvisa betyg menas att bedömningen ska vara densamma för alla elever. Ett betyg i en klass ska motsvara s av ett likadant betyg i en annan klass. Förslaget är en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och liberalerna.

Rättvisa betyg är en ren utopi. Tydligt inte för politikerna i regeringen? Alla försök att administrera fram rättssäkra betyg är helt meningslösa, enligt min uppfattning, och ställer dessutom till problem för lärarkåren. Betyg kommer aldrig att vara rättvisa och det får vi leva med och faktiskt acceptera.

Regeringen har alltså nu gett Skolverket ett uppdrag att ta fram föreskrifter om hur det systematiska kvalitetsarbetet ska bedrivas. Nu är syftet att stärka skolornas arbete att sätta rättvisande betyg som verkligen återspeglar elevernas kunskapsnivå, vilket då skulle motverka betygsinflation.

Skolministern menar att det är störst betygsinflation i friskolorna. Så är det kanske? När ministern slår med piskan dansar Skolverket! Det här betyder ökad administrativ styrning, liksom öka en ökad statlig styrning. Regeringen säger också att arbetet bör bland annat bedrivas utifrån en analys av betygsstatistik i samtliga ämnen och avvikelser mellan resultat på nationella prov och betyg. Det speglar en orubblig tilltro till de nationella proven som bedömnings säkra.

Betygen i den svenska skolan är inte trovärdiga. Det är hur man än betar sig fråga om en subjektiv bedömning. Ju mera politiker och myndigheter lägger sig i dess värre blir det. Att försöka att skapa ett rättssäkert och rättvist betygssystem är fullkomligt meningslöst. Vi får finna oss i att betyg aldrig kan bli rättvisa och likvärdiga. Byråkrater ska inte lägga sig i betygsättning. Det är de professionella lärarnas ansvar och uppgift en gång för alla. När man studerar betygssystemet så reproducerar det en slags elit ”de som förstår spelet” där den socioekonomiska bakgrunden fortsätter att avgöra framtiden för våra barn.

Åsa Morberg: Om motioner

Årsmötet äger rum under vetenskapsfestivalen 2023-05-23 och till årsmötet kan ledamöter i Strömstad Akademi skicka in motioner

Av Åsa Morberg, ordförande

En motion är ett förslag till beslut i en beslutande församling dvs. exempelvis vår föreningsstämma eller årsmöte. Motionen innehåller alltid ett förslag att ta ställning till, den bör även innehålla en motivering eller underlag till förslaget.

Varje motion bör innehålla en rubrik och ett förslag till beslut i att-satser. Skriv vad förslaget handlar om och vad ni vill åstadkomma med förslaget. Motivering är viktig, dvs. texten ska övertyga om varför förslaget bör antas. Den bör inte vara längre än maximalt 3000 tecken inklusive blanksteg.

Vi har flyttat styrelsemötet i april till 19 april. Då ska motioner behandlas för årsmötet. Det innebär att eventuella motioner skall lämnas in till styrelsen senast 2023-04-12. Motioner som ska tas upp på årsmötet ska behandlas i styrelsen.

Att skriva en motion är ett sätt för dig som är ledamot att göra din röst hörd på vårt årsmöte.

Per Flensburg: Om AI

Om AI

Per Flensburg, professor i informatik

Just nu är det mycket prat om AI och då speciellt om chatroboten ChatGPT. Nedan följer en konversation jag haft med den (min text är kursiverad):

Strömstad akademi!

Strömstad akademi är en utbildningsinstitution belägen i den vackra kuststaden Strömstad i Västra Götalands län, Sverige. Akademin grundades 2001 och erbjuder ett brett utbud av utbildningar och kurser inom olika områden, såsom ledarskap, hållbarhet, kommunikation och kultur. Utbildningarna är utformade för att möta behoven hos både privatpersoner och företag, och fokuserar på att ge deltagarna de kunskaper och färdigheter som krävs för att möta dagens utmaningar i en snabbt föränderlig värld. Strömstad akademi är känt för sin höga kvalitet på undervisningen och har ett starkt nätverk av samarbeten med näringslivet och andra utbildningsinstitutioner.

Såvitt jag kan se är det inget som stämmer. Så jag provade att vara lite mer precis:

Skriv en kort introduktion till forskningsinstitutionen Strömstad akademi

Tyvärr kan jag inte skriva en introduktion till forskningsinstitutionen Strömstad akademi, eftersom Strömstad akademi är en utbildningsinstitution som inte bedriver forskning. De fokuserar istället på att erbjuda utbildningar och kurser inom olika områden. Om du har andra frågor relaterade till Strömstad akademi eller något annat ämne, är jag mer än gärna att hjälpa till.

I en tidigare session skrev jag på engelska och bad om en beskrivning av "research institute Strömstad Academy" och fick följande:

"Strömstad Academy is a research institute located in Strömstad, Sweden. It focuses on interdisciplinary research in the fields of marine biology, ecology, and environmental science. The institute is dedicated to studying the complex relationships between marine ecosystems, human activities, and climate change.

Strömstad Academy has a team of renowned scientists and researchers who are committed to advancing our understanding of the ocean and its importance to the global ecosystem. The institute conducts cutting-edge research in a variety of areas, including marine biodiversity, ocean acidification, and sustainable fisheries management.

In addition to its research activities, Strömstad Academy also offers training and education programs for students and professionals in the marine science field. These programs include workshops, courses, and internships designed to provide hands-on experience in the latest research techniques and methods.

The institute is equipped with state-of-the-art facilities, including laboratories, research vessels, and remote sensing equipment, which enable researchers to conduct studies

in the field as well as in the lab. Strömstad Academy also collaborates with other research institutions and organizations around the world to further its research efforts and promote international cooperation in the marine science field.

Overall, Strömstad Academy is a leading research institution dedicated to advancing our understanding of the ocean and its vital role in sustaining life on Earth. Its interdisciplinary approach, cutting-edge research, and commitment to education make it an important contributor to the global scientific community.

Gunnar Kullenberg har tydligen haft ett stort inflytande på Strömstad akademi enligt detta. Vilka slutsatser drar vi då?

Trovärdighet och vederhäftighet

Beskrivningarna låter väldigt vederhäftiga men är helt felaktiga. Jag har sett liknande upplevelser beskrivna i massmedia. Trovärdigheten hos roboten är inte speciellt stor, men den låter väldigt vederhäftig och stilen gör att man är benägen att tro det är sant. Men var och en som är förtrogen med området ser att det inte är korrekt. Därför tror jag att det genast märks om en studerande använt ChatGPT. Lärarna på universitet och högskolor ser genast detta, men journalisterna som inte kan ämnet ser främst vederhäftigheten. Alla exempel jag sett redovisade innehåller grova felaktigheter. Jag bad t ex ChatGPT berätta om mig själv och fick veta att jag är civilingenjör, disputerade i produktionslogistik vid Chalmers och skrivit ett stort antal artiklar och böcker inom produktionslogistik, kvalitetsstyrning och ledarskap. Inget av detta är sant!

Jag bad roboten berätta om Sveriges första dator, BESK, och fick ett förvånansvärt korrekt svar. Visserligen var klockfrekvensen påhittad och ChatGPT hävdade att BESK kunde utföra ca 500 operationer per sekund. I själva verket var det över 17 000. Men på slutet spårar den ur totalt:

Efter BESK konstruerades flera andra datorer i Sverige, inklusive DASK (Datorn för Andra Syftet i Karolinska institutet) och SMIL (Siffermaskinen för Informatik och Logik vid Stockholms universitet). Dessa datorer bidrog till att etablera Sverige som en ledande nation inom datorteknik under 1950- och 1960-talet

DASK var i själva verket Danmarks första dator (Dansk Aritmetisk SekvensKalkylator) och SMIL betyder Siffermaskinen i Lund och inget annat. Jag har för övrigt själv kört på den! Sista meningen är dock korrekt. Det som dock är lite märkligt är förkortningarna som är helt påhittade. Hur kom ChatGPT på dem? Det ser faktiskt ut som den har fantasi och en hel del humor!

Hur fungerar det?

Program som skriver texter har faktiskt funnits länge. Själv skrev jag i slutet av 90-talet ett program som producerade förolämpningar. Det var väldigt enkelt: Jag hade listor med lämpliga ord och en fast struktur att sätta in dem i. Programmet är försvunnit sedan länge men ett exempel kunde vara den här uppmaningen: Ta den grönstinkande ångbåten till gödselstacken, din getmagade buffel! Det var vid den tiden väldigt populärt med den sortens skrifter. Jag hittade en webbsida som producerade klagomål och jag bad om ett klagomål på min dåvarande arbetsplats: Växjö universitet. Det var på perfekt engelska förstås och det var helt obegripligt vad jag klagade på! Samma teknik användes förmodligen här: Ordlistor och fasta satsstrukturer. Men det var många fler ord än i mitt lilla program och strukturerna var flera. Men jag tror att ChatGPT är mer avancerat än så och använder sig av artificiell intelligens.

Konstgjort förstånd

Den svenska översättningen av AI är "konstgjort förstånd" och den är lika missvisande. Det handlar inte om förstånd över huvud taget, det handlar om mekanisk papegojinlärning där vissa mönster och fraser upppepas helt mekaniskt. Grunden i all AI är det neurala nätverket.

Neurala nätverk

Ett enkelt neuralt nätverk är avbildat i fig 1. Det består av sammankopplade noder, även kallade neuroner, eftersom det ska avbilda funktionen hos den mänskliga hjärnan. Noderna kan ha flera ingångar och flera utgångar. Ingångsnoderna har dock bara utgångar och utgångsnoderna har bara ingångar. Däremellan kan det finnas ett eller flera lager med noder som har både in- och utgångar. Varje ut- och ingång har en viss vikt.

Ett neuralt nätverk måste tränas för en speciell uppgift. Det tillgår så att man har en mängd träningsdata, det kan handla om hundratusentals rentav miljoner exempel som matas in i nätverket. I varje nod matas t ex in ett påstående om meteorologiska förhållanden och svaret jämförs med det aktuella vädret vid den tiden. Beroende på resultatet justeras vikterna ända tills att den korrekta svarsfrekvensen är tillräckligt stor. I princip är det på detta vis den mänskliga hjärnan fungerar. Det är därför man pratar om intelligens, men enda likheten är att både en mänsklig hjärna och ett neuralt nätverk kan lära sig ett antal teckenföljder rent mekaniskt. Att inmatad information är meteorologiska förhållanden har absolut ingen påverkan på nätverket. Det neurala nätverket vet absolut ingenting, det är vi människor som tilldelar in- och utdata viss mening. Den mänskliga hjärnan är betydligt mer effektiv än ett neuralt nätverk. Det intressanta är att detta kan tränas till vad som helst som är mätbart och kan jämföras med något annat.

Neurala nätverk är inte heller något nytt; det uppfanns redan i slutet av 50-talet. Numera använder vi dem för ett stort antal typer av tillämpningar:

- Datamining
- Mönsterigenkänning
- Signalbehandling
- Reglerteknik
- Prognoser (till exempel: väderlek, börskurser)
- Medicinsk diagnos
- Självorganisering

Lösning av problem med många/svåra villkor (till exempel schemaläggning, handelsresandeproblemet)

En speciell sorts nätverk är icke tränade nätverk. Där finns inget givet korrekt svar utan vikterna justeras istället beroende på diverse förhållanden i den process som styrs. När förändringarna mellan varje iteration är tillräckligt nära noll är nätverket färdigtränat. Denna typ av nätverk är speciellt bra på att hitta dolda mönster, t ex vid datamining, mönsterigenkänning, väderprognoser och börskurser.

Slutsatser

Jag har ovan redogjort för en del enkla principer gällande neurala nätverk som är kärnan i det som kallas artificiell intelligens. Genom att kombinera dessa principer kan man åstadkomma förvånande imitationer av mänskligt beteende. Men vi ska ha klart för oss att det är endast imi-

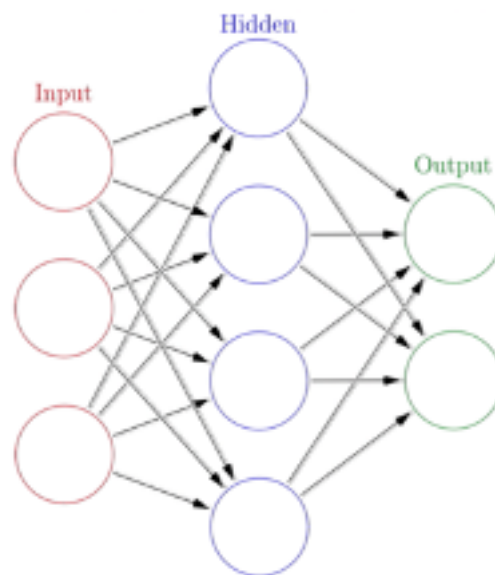

Fig 1. Ett enkelt neuralt nätverk

tationer, det är mekanisk sammanställning av mer eller mindre sanna fakta. ChatGPT är förmodligen ett otränat nätverk kombinerat med omfattande listor av ord och meningar hämtade från texter på nätet. Förmodligen finns det någon form av urvalsmekanism någonstans i systemet. Den inledande frågan om introduktion till Strömstad akademi kan enklast besvaras med en Googlesökning:

Strömstad akademi verkar för att det svenska samhället ska kunna fortsätta ha nytta av senior- forskares kunskaper och erfarenheter genom att erbjuda dem möjligheter till fortsatt forsknings- och utbildningsverksamhet i en miljö som präglas av ett oberoende tvärvetenskapligt tänkande.

Det är hämtat från söksidan och texten finns direkt på hemsidan. Jag ser nu att det är en väldigt lång och krånglig mening som borde göras mer läsvänlig. Men kontentan av det hela är vi i dagens läge inte behöver bekymra oss för fusk på tentor med ChatGPT:s hjälp! Och jag tror inte vi behöver bekymra oss särskilt mycket i framtiden heller. Ett neuralt nätverk vet inte vad som är korrekt eller inte korrekt. Det kan inte ens säga att 75% av alla träffarna säger att det förhåller sig så och 13 % så och... Än mindre kan det avgöra om ett påstående är rimligt eller inte. Så jag tror att mänskligheten inte ska vara rädd för att våra datorer tar över. De är ju faktiskt omänskliga!

Per Flensburg: Preliminärt program för vetenskapsfestival

Program vetenskapsfestival 2023

Efter en del dividerande har vi fyllt alla platser och fått det hela i en bra ordning. Nu återstår bara de sista titlarna och den slutliga bekräftelsen från deltagarna. På måndag och tisdag är vi i Fars sal. Där koncentrerar vi oss på förhållanden för Akademin såsom projektbeskrivningar, årsmöte och vetenskapliga presentationer mindre intressanta för allmänheten.

Vi har även i år lyckats engagera Gunnar Eriksson och en av hans körer, denna gång Rilkeensemblem. Det är en alldeles fantastisk kör; jag hade förmånen att få lyssna på dem i Fristad kyrka för något år sedan. Tisdag kväll hoppas vi ska bli en fantastisk upplevelse för oss alla.

Kommunen, kyrkan och Akademin sponsrar oss så konferensavgiften kan hållas till 300 kr även i år. Anmäl er till mig eller Anders och betala till vårt plusgiro 1115-5. Alla luncher betalas av deltagarna. Installationen av nya ledamöter sker onsdag eftermiddag i Skagerack, därefter mingel på dess terrass och sedan middag på Laholmen. Denna är frivillig, består av tre rätter och kostar 545 kr. Det betalas på plats. Dryck ingår inte, så vill man ha ett glas vin får man betala extra. Men kaffe ingår. Samtidigt som ni anmäler er ska ni även anmäla er till middagen.

Föredragshållare: Vi vill också ha ett abstrakt till ert föredrag så snart som möjligt. Skicka det till Prorektor Anders Gustavsson, det är han som håller i detta!

Presentationerna ska vara tillgängliga för en internationell publik. Det innebär att overheadbilder ska vara på engelska och föredraget får gärna också vara på engelska.

Tid	Aktivitet	Plats, medv.
Måndag 22^[1]		Fars sal
13:30 – 14:00	Invigning och parentation	Fars sal, Per m fl
14:00 – 14:30	Lyhördhetsprojekt?	Bodil Frisdal?
14:30 – 15:00	Metodantologi	Jens Allwood

15:00 – 15:30	Metal exposure from dental materials redistributes zinc in blood cells	Ulf Lindh
15:30 – 16:00	Kaffe	Guldtuppen
16:00 – 16:30	Runes och Per Staffans projekt	Per Staffan Boström, Rune Wigblad
16:30 – 17:00	De första matematikläroböckerna	Alfred Holl
17:00 – 17:30	ISES Online Museum on Solar Energy.	Lars Broman
17:30 – 18:00	Drogprojektet (Webinar)	Elaine Bearer
Tisdag 23		Fars sal
09:00 – 9:30	Drogprojektet (video)	Lennart Wetterberg
9:30 – 10:00	Right and left in the drug and pharmaceutical	Ulf Berg
10:00 – 10:30	Presentation (evt paneldebatt)	
10:30 – 11:00	Kaffe	Guldtuppen
11:00 – 11:30	Rollerna vi spelar på livets teater	Gudrun Olsson
11:30 – 12:00	Forskningskommunikation	Bengt Johannisson
12:00 – 12:30	Sanktioner mot Iran	Rune Wigblad
12:30 – 14:00	Lunch	
14:00 – 14:30	Styrelsemöte ²¹	
14:30 – 15:00	Styrelsemöte	
15:00 – 15:30	Kaffe	Guldtuppen
15:30 – 16:00	Årsmöte	
16:00 – 16:30	Årsmöte	
16:30 – 17:00	Utveckling av akademien	
19:00 – 21:00	Konsert med Rilkeensemblen	Kyrkan
Onsdag 24		Skagerack
09:00 – 9:30	Skolfrågor	Åsa Morberg
9:30 – 10:00	Läraryrket - universitetens lekstuga föremål för regeringens ombyggnadsplaner	Carl Olivestam
10:00 – 10:30	Landsbygden som livsval. Levnadsbanor i utflyttningsbygder på Orust under 1900-talets bör-	Bode Janzon
10:30 – 11:00	Kaffe	
11:00 – 11:30	Världen är överbefolkad, och eftersom vi har en gemensam värld är Sverige också överbefolkat och borde göra något åt det	Dag Lindgren
11:30 – 12:00	Dangerous distraction or elephant in the room? The role of population growth during three decades of increasing carbon emissions	Lucia Tamburino
12:00 – 12:30	Befolkning: Varför är vi så pessimistiska?	John Fletcher
12:30 – 14:00	Lunch	
14:00 – 15:00	En jord för alla	Anders Wiljmark
15:00 – 15:30	Covid-19	Anders Gustavsson
15:30 – 16:00	Kaffe	
16:00 – 16:30	Installation	Per Flensburg, Anders Gustavsson
16:30 – 17:00	Installation	
17:00 – 18:30	Mingel	

19:00 – 22:30	Middag 3rätter 545 kr	Laholmen
Torsdag 25		Skagerack
09:00 – 9:30	Invandring och kultur	Jens Allwood
9:30 – 10:00	Invandring och kultur	Cenab Turunc
10:00 – 10:30	Invandring och kultur, gängkriminalitet	Per Flensburg
10:30 – 11:00	Kaffe	
11:00 – 11:30	Paneldebatt invandring och kultur (evt)	
11:30 – 12:00	Fysisk beröring - ett pedagogiskt dilemma i skolanämnet Idrott och hälsa	Marie Öhman
12:00 – 13:00	Lunch	
13:00 – 13:30	Brainstorming, nya projekt	
13:30 – 14:00	Brainstorming, nya projekt	
14:00 – 14:30	Utvärdering	

^[1] På måndagen och tisdagen har vi i huvudsak presentationer som riktar sig till Akademin

^[2] Man kan baka hop hela eftermiddagen till en intern akademisejour utan fasta tidsgränser.

Sponsorer:

**STRÖMSTADS
KOMMUN**

Svenska kyrkan

Jens Allwood: Religion och politisk makt

Religion och politisk makt - några taxonomiska reflektioner

Jens Allwood

Stimulerad av e-maildiskussion inom Strömstad Akademi kommer här några taxonomiska reflektioner om förhållandet mellan religion och politisk makt samt några försök att exemplifiera en del av de föreslagna kategorierna, med fall från olika religioner och stater, med ett visst fokus på protestantism eftersom det var det som initierade diskussionen. Avslutningsvis påbörjas i samma anda en jämförelse mellan protestantism och islam.

1. Organisationsnivåer

Den första utgångspunkten är en åtskillnad mellan nationell-statlig nivå, lokal nivå (inom nationella stater) och individuell nivå (nation – lokal – individ (grupp)).

2. Maktrelationer mellan religiös och icke-religiös organisation på de tre organisationsnivåerna.

A. Nationell nivå

(i) **Kyrkostat:** "Kyrka" används här metaforiskt för religiös organisation. Religiöst dikterad politisk organisation.

Exempel: Vatikanstaten (kristendom), Iran, Tibet (innan kommunistinvasionen), IS-kalifat, Iran (Islam).

(ii) Statskyrka: Staten styr med viss styrka den religiösa organisationen; kallas ibland också "Caesaropapism".

Exempel: Öst-Rom, Ryssland, Nord-Europa (efter Luther) Sverige (-Finland), Danmark (Norge, Island), Preussen, Hannover etc. England, Turkiet, Egypten.

Det puritanska England (1649 - 60) under Oliver och Richard Cromwell ligger mellan kyrkostat och statskyrka. Skillnaden mellan de två formerna kyrkostat och statskyrka är alltså snarare en gradskillnad än en kategoriskillnad.

(iii) Åtskillnad stat och kyrka:

Exempel idag är de flesta länder i världen, t ex USA, Sverige (efter 2 000), Frankrike.

(iv) Försök att eliminera kyrka:

Exempel: Kommuniststater som Sovjetunionen där kyrkan gjordes till museum för ateism.

B. Lokal nivå inom en nationalstat

Oberoende av hur den överordnade staten organiserats kan troligen lokal variation förekomma.

I Iran idag tillåts i viss mån kristendom, Zoroastrianism, Bahai.

Alla de ovan skisserade fyra formerna kan troligen förekomma (kyrkostat, statskyrka, oberoende kyrka - stat, försök till eliminering av kyrka).

I Sverige användes kyrkan för statens organisation, sockenorganisation, kyrklig mantalsskrivning, husförhör, vilket innebar en viss lokal maktförskjutning från nationell statskyrka till lokal kyrkostat.

I ett senare historiskt skede tillåts i Sverige så kallad "frikyrkor", oftast protestantiska; dessa kunde vid sidan om statskyrkan dominera eller konkurrera med varandra i ett lokalsamfund. Exempel: pingstkyrka, missionskyrka, baptistkyrka etc.

C. Individ och gruppnivå

Individer kan variera i religiös övertygelse och politiska maktambitioner. Vissa har båda typerna av övertygelse och ambition och kan då, om de får politisk makt, utöva denna på olika sätt med större eller mindre religiös inspiration.

Exempel i nutid: George Bush (Born-again Christian), Jair Messias Bolsonaro (Evangelikal), Angela Merkel (Christdemokrat), Dag Hammarskjöld (se Vägmärken).

Individer kan också bilda grupper, t.ex. religiöst inspirerade politiska rörelser för att öka religionens inflytande över stat och samhälle. Såväl individer som grupper kan utöva inflytande lokalt och nationellt, liksom i vissa fall internationellt.

Exempel: politiska partier som Christliche Demokratische Union, CDU, (Tyskland), Kristdemokraterna KD, (Sverige), Recep Tayyip Erdogans - "Adalet ve Kalkinma Partisi" (AKP), (Rättvisa och Utvecklingspartiet), (Turkiet), Narendra Modis - "Bharatiya Janata Party" (BJP), (Indiska folkets parti), (Indien). Dansk folkeparti (2020) ville stärka Danmarks kristna traditioner.

Politiska rörelser finns även inom eller utanför partier.

Exempel: Den socialdemokratiska broderskapsrörelsen i Sverige), Det muslimska brödrskapet i Egypten och sedan spritt över den muslimska världen.

Alla distinktioner ovan är graduella och det finns många blandformer. Det finns mycket fler relevanta exempel än de jag nämnt ovan. Men tanken är att vara en första utgångspunkt.

För att anknyta till den e-mailediskussion vi hade, visar exemplen rätt tydligt att det inom den protestantiska kristendomen funnits politiska ambitioner på nationell, lokal och individuell (grupp) nivå. Men detta gäller även andra religioner och andra varianter av kristendom.

Avslutningsvis försöker jag använda den ovan skissade analysen för att kortfattat diskutera den historiska utvecklingen av förhållandet mellan religion och stat i Europa efter ca. 300 e. kr. När kristendomen infördes i romerska riket av Konstantin hade staten makt över kyrkan. En av bakgrunderna till detta var att den romerske kejsaren ofta gjorde anspråk på att vara gudomlig. Här får vi bakgrunden till termen "Caesaro-papism". När Östrom och Västrom glider ifrån varandra ökar (den kristna) religionens makt över staten i Västrom dock ej i Östrom där staten behåller sin makt över religionen. Detta gäller även i 3:e Rom = Moskva, där först tsarerna, sedan kommunisterna och nu Putin gjort flitigt bruk av denna makt.

När påve och kejsare kommer i konflikt med varandra i Västrom (kejsaren som får gå till Cannossa etc.) skiljs kyrka och stat i Västeuropa och vi får en viss åtskillnad av kyrka och stat där (kategori 3).

När Luther och vissa andra protestanter får politiskt inflytande återinförs Caesaropapism (statlig makt över kyrkan) i norra Europa och England, dock ej i de katolska länderna. Många av dragen i dagens svenska kyrka finns på grund av statligt inflytande (t.ex kvinnliga präster och kyrkoval med politiska partier. Ecklesiastikminister Arthur Engberg (socialdemokrat) tyckte så småningom inte att detta var så dåligt. Statskyrkan i Sverige upphävs först år 2000.

I muslimska länder kan man också skilja på statlig makt över religion (bland annat i Egypten och Turkiet, t.ex. över vad som ska predikas), och religiös makt över staten som i Iran där mullorna nu bestämmer över landets politik.

Så historiskt är inte protestantismen så olik Islam. I de flesta protestantiska länder finns dock idag, liksom i de flesta katolska, en skillnad mellan kyrka och stat (kategori 3). Jag är dock osäker på England - Church of England - är kanske ej ännu fristående.

Om man nu vill jämföra till exempel protestantism och islam, så kan man göra det på samtliga tre nivåer med hjälp av de 4 olika maktrelationer jag föreslagit.

Såväl synkront som diakroniskt (historiskt).

1. Tendens till kyrkostat – troligen något (historiskt) vanligare i islam än i protestantism.
2. Tendens till statskyrka – troligen vanligare i protestantism än i Islam.
3. Oberoende – historiskt vanligare i protestantiska länder än i muslimska.
4. Individnivå – svårt att ange – inflytande förekommer i båda.

Slutligen en kort kommentar om yttrandefrihet och bokbränning. Vi har haft en lång tradition av scientistik och ofta socialdemokratiskt inspirerad religions- och speciellt kristendomskritik i Sverige som nu (ej tidigare) gör det tillåtet att offentligt bränna religiösa skrifter i Sverige. Dock tror jag kanske inte detta är fallet i alla protestantiska länder.

Personligen är jag på denna punkt positiv till en kritisk diskussion av all religion men gillar inte riktigt bokbränning. Jag tycker inte vi ska ha förbud mot att bränna böcker men jag gillar inte bokbränning på grund av dess anti-intellektuella karaktär. Tänk på nazisternas bokbål, den kinesiska kejsaren Qin Shi Huangdi, som lät bränna böcker och de kristnas bokbål i Alexandria. Ämnet är komplext och månfacetterat. Det är inte helt klart hur vi idag skulle reagera om muslimer offentligt började bränna biblar i Sverige.

Carl Olivestam: Om Tidöavtalet

Tidöavtalet visar att det är tid för oss att agera

Carl E. Olivestam

Läroutbildare och utbildningsvetare

Nuvarande svenska regering publicerade den 20 januari 2023 en redogörelse för vad den ägnat sina 100 första regeringsdagar åt. Regeringspartierna och samarbetspartiet Sverigedemokraterna meddelade att de prioriterar sex samarbetsprojekt där reformer ska genomföras för att lösa, vad de uppfattar vara, vårt lands viktigaste samhällsproblem <https://www.regeringen.se/artiklar/2023/01/regeringens-forsta-100-dagar/>.

Det projekt jag här vill koncentrera mej på är skolan med förändringpunkter som redan Tidöavtalet angav. Grund- och gymnasieskola ska få ett lyft men krav på bättre timplaner och kvalitetshöjd undervisning. Därtill livslång kompetensutveckling och karriärstegar för lärare. Och en förhöjd lärarstatus bör därvid uppnås.

Läroutbildningen får en extra uppmärksamhet. Antagningskraven till läroutbildningen ska höjas. Utbildningen ska få ökat fokus på ämneskunskaper i stället för inom nuvarande utbildning i projektform få lära sig hur man planerar, genomför, leder och utvärderar projekt inklusive att förbereda sig för högre akademiska studier. De nuvarande etablerade pedagogiska teorierna som tillkom för hundra år sedan. Nu framförs krav på införandet av kognitionsvetenskap (ett tvärvetenskapligt område som knyter ihop neurovetenskap, psykologi, datavetenskap, filosofi, lingvistik/språkvetenskap). Detta står i linje med skollagen från 2010 som kräver att all undervisning ska vila på aktuell vetenskaplig grund.

Den teoretiskt inriktade didaktiken som ersatte den praktiskt inriktade metodiken när universitetet tog över läroutbildningen 1977 får nu se att den praktiska metodiken får sin renässans. Därtill förstärkt av övningskolor som också fanns före akademiseringen.

Med dessa reforminsatser ska kunskapsinhämtandet i läroutbildningen bestå av två delar: den första delen ger teoretisk bakgrund; den andra konkretiserar hur arbetet kan se ut i praktiken.

Regeringens mål präglas av en hög abstraktionsnivå med enbart rubriker i sin ambition att återföra läroutbildningens akademisering till hantverksutövning. Det är mot den bakgrunden som ett antal föreningar beslutat att tillsammans enas om att se till att rubrikerna blir brödtext, att läraren får tillbaka sin yrkes stolthet som skickliga hantverkare som de än gång var. Vi skulle behöva ge konkretion till den kognitivt neurovetenskapliga grunden samt för den didaktiska/praktiska metodiken så att examensmålen blir koncentrerade på läraryrket som hantverk. Samtidigt bör elever i likhet med blivande lärare under sin utbildning få kunskaper och erfarenheter som ger dem tilltro till en framtid och gör dem förberedda och lämpade för en kommande yrkesroll.

Vi är samtidigt medvetna om att för att uppnå målen behövs konkreta insatser för att uppnå en livs- och trivselmiljö som förutsättning för utbildningsfrämjande åtgärder med utgångspunkt i ett urval av goda vanor motiverade utifrån en kognitivt neurovetenskaplig grund. Detta gäller såväl för skola som läroutbildning. Insatser för elevers och lärares hälsa och välbefinnande är något som regeringen tycks ha försummat i sin ambition att höja elevers prestationer och lärares status.

Vi som deltog i en första konferens 10 mars i år var eniga om att med flera ingångar och multimedialt ge vårt bidrag i processerna kring skola och lärarutbildning.

Samarbetspartners

Motivationslyftet, Hanna Silvner samordnare, svensklärare; sponsrat av Skandia Ideer för livet, Arvsfonden

Kraftsamling Skolans Framtid; Jana Söderberg, civilekonom, coach och idrottare i bl. a. Sverige, Tyskland och USA

Neuroforum (neuroforum.se) Fredrik Bååthe, MD, LIV-projektet, En hjärnsmart skola, sponsrat av Arvsfonden; Joanna Giota, PhD, motivationsforskare, regeringsuppdrag; Carl E Olivestam m fl forskare, flera knutna till Chalmers

Strömstad akademi; (<http://www.stromstadakademi.se/>). Marie Öhman, professor i idrottsvetenskap, Örebro universitet samt Høgskolen Innlandet, Norge. Hennes projekt Don't touch! – Pedagogical consequences of the 'forbidden' body in Physical Education har uppmärksammats nationellt och internationellt.

Forum livskunskap; Stig Zandrén, civilingenjör och författare

Ett antal forskare, bla neuroforskaren vid KI, Sissela Nutley. Ledare för projektet "Det syns inte" (<https://detsynsinte.se>) sponsrat av Linköpings kommun, Arvsfonden

Skandia. Idéer för livet - partner till Motivationslyftet (www.ideerforlivet.se/metoder-och-verktyg/fler-anvandbara-metoder/star-for-life/)

Mollie Minotte, kompositör, sångerska som ingår i team Motivationslyftet och skriver text och musik och framför på det sättet organisationens olika budskap nu konstellationens

Ett antal fler fanns med 10 mars, t ex Gustav Blix, kommunikatör, Svenskt näringsliv och elever och rektor från Avesta gymnasium

Det finns anledning för Strömstad akademi att med sin kompetens bidra till en förhoppningsvis konstruktiv utveckling.

Bode Janzon: Bohusläns bokmessa för andra gången

Bohusläns bokmessa för andra gången

Bode Jansson

En dryg vecka in i mars genomfördes bokmässan i Stenungsunds kulturhus Fregattens samlingslokaler vägg i vägg med biblioteket. Stor publik strömmade till, liksom förra året med en topp vid lunchtid. Många författare hade anslutit och fyllde utrymmena med böcker särskilt inom populära genrer som feel good, spänning, krim, foto, barn/ungdom, lokalhistoria och mycket annat. En scen för samtal och intervjuer drog till sig åhörare med tiotalet programinslag.

Strömstad akademi deltog även denna gång och vårt bord placerades gynnsamt i stora salen. Förra året hade vi en svårare placering i en "blindtarm." Rune Wigblad och undertecknad representerade Akademien och lyckades dra många besökare till bordet genom att helt enkelt hälsa "Välkommen till Strömstad akademi!" Att Rune dessutom demonstrerade en svävande glob (repellerande magneter) var säkert ett plus och ledde till samtal som från maglevtåg kunde föras vidare såväl till Akademiens breda vetenskapliga publikationer som ändamål och verksamhet.

Vår "boklåda" var laddad med ett antal av antologierna och även ett informationsblad. Muntlig presentation av Akademin, våra aktiviteter och bokproduktion, inte försäljning är vad vi ska inrikta oss på, det är min erfarenhet efter två år på golvet. En helgledig, intresserad och uppskattande publik är vad som väntar även kommande år. Det får vi ta vara på! Till sist några funderingar: ska vi vara fler vid bordet/borden? Strömstad akademi borde stöta på arrangörerna om att få tid/plats på scenen! Några praktiska demoställ att visa böckerna på borde inhandlas.

Kalendarium

I början av april kommer ytterligare 2 zoom föreläsningar.

4 april kl 18 Håkan Eriksson Elektrifiering av Kosterfärjan

Meeting ID 829 9646 7493

checkedPasscode 036516

Invite Link <https://us02web.zoom.us/j/82996467493?pwd=S0VQcm44c2tERlRSd0pJbUdPZlIxQT09>

5 april kl 18 Peter Währborg. Komplexa syndrom. Om vanliga och svårbegripliga sjukdomstillstånd.

Meeting ID: 851 8447 5597

checkedPasscode 726339

Invite Link <https://us02web.zoom.us/j/85184475597?pwd=clZGQkFDYtYX1pTQjBPTEdpL2ZPd09>

Metodontologiseminarium på Marston Hill i Mullsjö den 28-29 april. Program:

28 april:

Ca klockan 14-18 Diskussion av redigering och utgivning av metodontologin. Klockan 19

Middag

29 april:

Frukost

Förmiddag: Diskussion av vad vi lärt oss om tvärvetenskap och metod.

Seminarier är i första hand tänkt för medverkande författare, men även andra intresserade kan beredas tillträde.

Pris för övernattnings och middag/kaffe, frukost 1500 SEK Intresseanmälningar skickas till Jens Allwood. jens@allwood.se

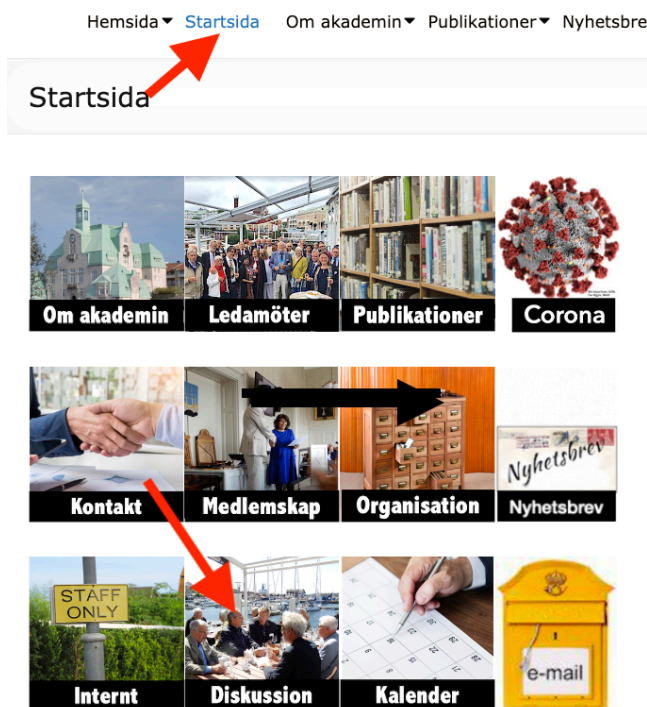

Per Flensburg: Diskussionsforum

Vi har ett diskussionsforum som ingen använder. Det finns en länk till det från hemsidan, nämligen om klickar på fliken "startside" och sedan på den ikon där det står "Diskussion"

Se bild på nästa sida.

Länken längst ner på sidan pekar på en instruktions sida som visar hur man registrerar sig och grunderna i hur man använder forumet. Man kan komma åt både diskussionsforum och anvisningar genom de interna sidorna, Se bild nedan. Man börjar med fliken "Organisation", därunder väljer man "Internt" och sedan "Diskussionsforum"

Spara denna anvisning på ett ställe du lätt kommer ihåg!

Hur man registrerar sig på diskussionsforum

